

Urla Yaşam: Geç Yıllarımıza Bir Bahar Umudu..

Profesör Dr. Mustafa Koç
Ryerson Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Toronto-Kanada
mkoc@ryerson.ca

Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder. Dante gibi ortasındayız ömrün" dizelerini pek çoklarımız hatırlar. Cahit Sıtkı'nın kitabı 1946'da yayınlanmış. En son demografik veriler Cahit Sıtkı'nın karamsarlığını dağıtacak gibi. Ortalama insan ömrü Kanada'da 83,50 yıl olarak hesaplanmış. Tabii hanımlar bu konuda daha avantajlı. 2012 için kadınların ortalaması 83, 5 yıl, erkeklerinki ise 79,5 yıl olarak hesaplanmış. Türkiye'de bu sayı ortalama 75,67 yıl. 2012 ortalamaları kadınlar için 78,07 yıl, erkekler içinse 73,29 yıl. Türkiye'de bebek ve beş yaş altı ölüm oranlarının bu ortalama oynadığı rol hesaba katılırsa, Türkiye'de de seksenlerinin üstünde yaşayan nüfusta ciddi bir artış olduğu söylenebilir.

Daha genç yaştakilerin bu sayılara bakıp "bize bu kadar yaşamak yeter!" deyip kötü alışkanlıklarına devam etmeyi düşüneceklerini tahmin edebiliyorum. Oysa amaç sadece daha uzun yaşamak değil de, uzayan yılları daha anlamlı, daha kaliteli değerlendirebilmek olmalı. Uzayan yıllar "baby boomer" diye adlandırdığımız İkinci Dünya Savaşı sonrası doğan kuşağın başlıca kaygıları arasında.

100 yıl öncesinde sorgulanmayacak sorular, 'yaşlandıklarında anne ve babalarımıza kim bakacak?', 'biz onların yaşına geldiğimizde bize kim bakacak?' soruları "baby boomer"ların aklını meşgul ediyor. Elbet bu kaygı sadece demografik faktörlerle anlaşılabilir. Olayın sosyal ve politik boyutlarını da hesaba katmamız gerek. 1950lerden itibaren, modern sanayi toplumlarında geleneksel aile düzeninin değiştiğini, insan ilişkilerinde bireyciliğin, maddiyatçılığın ve tüketim hastalığının egemen olduğunu gözliyoruz. Toplumsal değerlerdeki bu hızlı değişim, geniş aileden çekirdek aile yapısına doğru bir dönüşümle paralel giderken, nesiller arası ilişkiler ve sorumluluklar, geleneksel aile içi örf ve adetler de değişime uğruyor. Boşanma oranlarındaki hızlı artış, tek ebeveynli (single parent) ailelerin artışı, göçler, nesiller arası ilişkileri ve çocukların ebeveynlerine karşı sorumlulukları konusundaki toplumsal beklentileri değiştiriyor. Sosyal refah devlet modelinin egemen olduğu 1950-1970 döneminde kamu kurumları korunmasız çocukların, yaşlıların, ve engellilerin evrensel vatandaşlık haklarından devlet güvencesinde yararlanmaları için gereken önlemleri almaya çalışıyor.

Urla Yaşam: Geç Yıllarımıza Bir Bahar Umudu..

1980ler sonrası durum değişiyor. Küresel ekonominin 1970lerde yaşadığı kriz ve ardından ortaya çıkan neo-liberal ideolojinin küresel hegemonyası sosyal refah devleti anlayışında ciddi bir değişime neden oluyor. Yeniden yapılaşma, kemer sıkma, IMF paketleri diye bildiğimiz bir dizi reformlarla kamusal kurumların sağladığı sosyal programlarda kısıntılara, ve kamu kurumlarının özelleştirilmesine neden oluyor. Neo-liberal düzende vatandaşlık hakları yerine vergi mükelleflerinin (tax payers) ve tüketicilerin ayrıcalıkları ön plana geçiyor.

Neo-liberalizmin küresel zaferi gerek gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler ve bölgeler, gerekse toplumsal sınıflar arasındaki eşitsizliğin alabildiğince artmasına neden oluyor. Bu eşitsizlikler daha iyi koşullarda yaşamak ya da çalışmak isteyenlerin öncülüğünde yeni küresel göçlere yol açıyor. Emekli maaşı ile geçinemeyen dar gelirli İngiliz Bitez'e, Marmaris'e taşınıyor. Deborah Moggach'ın romanından uyarlanan Best Exotic Marigold Hotel (2011) filminde olduğu gibi ucuza uzaklarda huzur arıyor dar gelirli yaşlılar; kalça protezi için Hindistan'a, "root canal" için Meksika'ya gidiyorlar. Yuva sırasında beklemekten bıkanlar, ucuza dadı arayanlar çözümü Filipinli dadılarda buluyor.

İnsan ömrü uzarken, demans, Alzheimer's, felç gibi fiziksel ve zihinsel engellerle yaşama riski de artıyor. Yatalak bir aile ferdinin bakımı hiç bir zaman kolay değil. Belki geleneksel geniş aile ortamında nispeten daha kolaylıkla sağlanabilecek insancıl ilgi, her iki eşin de çalıştığı çekirdek aile ortamında aile fertleri için büyük bir yük oluyor. Bu yük çoğunlukla da kadınların omuzlarına biniyor. 14 yıldır felçli annelerine evde bakan bir meslektaşım bu süre zarfında bırakın tatili, üç günü geçen zorunlu akademik toplantılara dahi katılamadıklarından yakınıyor. Bakıcılardan biri hastalandığında, ya da işi bıraktığında alternatif bulunana kadar kriz yaşanıyor. Bakım için güvenilir, müşfik ve tam donanımlı bir kurum bulunamayınca aileler paramparça oluyorlar. Bakıcı bulmak kolay değil. Güvenilir, sabırlı, eğitilmiş, bakıcı bulmak çok daha zor. Mali gücü yeten aileler emekli hemşire veya hastabakıcılarla çalışmayı tercih ediyorlar. Bu

imkanı olmayanlar, "makul fiyatlara" Gürcü, Özbek, veya Moldavya'lı bakıcılar getiren insan simsarlarının eline düşüyor. Dil bilmeyen, yol bilmeyen insanlara anne babalarını teslim etmek zorunda kalıyorlar.

Türkiye'de Emekli Sandığı ve SSK güvencesi olanlar için uzunca bekleme süresi olsa da güvenli ve donanımlı servis veren huzur evleri bulunuyor. Bunun yanında kâr amaçlı özel bakım evleri de artmakta. Bu arada bazı sivil toplum örgütlerinin de kurumlarına maddi kaynak sağlamak amacıyla bu sektöre girdiğini görüyoruz. Bunlardan biri de Darüşşafaka.

1863 yılında yoksul ve yetim çocukların eğitim-öğretimine destek olmak amacıyla kurulan Darüşşafaka 150 yıldır binlerce çocuğu yetiştirmiş, okutmuş ve topluma kazandırmış. 1997'de artan toplumsal talebi de göz önüne alarak, Darüşşafaka'da okuyan öğrencilerin eğitimlerine kaynak yaratmak için kuruma bağış yapan yaşlılara ileri yaşlarında huzurlu ve konforlu bir yaşam sağlamayı taahhüt eden "rezidanslar" projesi sunuluyor. Yeni bir bağış ve finans modeli olarak ortaya Rezidanslar, İstanbul Yakacık, Maltepe, Şenesenevler ve İzmir Urla'da 5 yıldızlı otel hizmetini aratmayacak, sağlıklı, güvenli ve her tür konforu olan ve katılımcıların istedikleri zaman gelip kalabilecekleri müstakil apartman daireleri sağlıyor.

Urla Rezidans'ın yanında açılan Urla Yaşam, Darüşşafaka'nın ileri yaş bakımında yakaladığı başarıyı daha geniş kitlelere ulaştırmayı hedefliyor. Tek ve çift kişilik oda seçenekleri bulunan Urla Yaşam 152 kişilik kapasiteye sahip. Diğer huzurevlerinden farklı olarak sakinlerine, kendilerine ait odalarda hayatlarını sürdürme olanağı tanıyor. Konukların konforu, rahatlığı ve ihtiyaçları göz önünde tutularak dekore edilen odalarda banyo, mini mutfak ve televizyon bulunuyor. Banyolarda kişilerin güvenliği dikkate alınarak kaymayan yer karoları ve özel duş sistemi kullanılırken, hemen hemen tüm odaların balkonundan Özbek yarımadasının temiz çam havasını solumak mümkün. Rezidans'dan farklı olarak, kısa süreli kalmak da mümkün. Aylık bir

Urla Yaşam: Geç Yıllarımıza Bir Bahar Umudu..

ücret tüm yatak, yemek ve bakım hizmetlerini karşılıyor. Üç aylık deneme süresinden sonra uzun süreli kalmak isteyen konuklardan Darüşşafaka kurumunda bir öğrencinin bir yıllık okul masrafına eş değer bir bağış yapmaları isteniyor. 2013 için bu rakam bir kez olmak üzere 10 bin TL. Üniversite yıllarında tanıdığım pırl pırl Daçka'lı (Darüşşafakalı) arkadaşlarımı düşündüğümde bunun önemini çok daha iyi hissediyorum.

Toplam 52 kişiye bakım hizmeti verebilen Urla Yaşam Özel Bakım Ünitesi, kendi başına yaşamını idame ettiremeyen, ileri yaştaki kişilerin bakımına çözüm sunuyor. Urla Yaşam web sitesi <http://www.urlayasam.com.tr>, ünitenin "alanında uzman hekim, hemşire, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve deneyimli yaşlı bakım elemanlarıyla 55 yaş üstü Alzheimer, Demans, Parkinson, Paralizi, Pleji gibi hastalıklara sahip; Dekübitis tanılı, kolostomili, ağız yoluyla gıda alamayan PEG'li ve nazogastrik sondalı veya ameliyat sonrası bakıma ihtiyaç duyan kişilerin" bakımlarını yaptığını duyuruyor.

Feministlerin 1960larda popüler yaptığı "personal is political" deyimini insan başına gelince anlıyor. Yıllardır evinde bakımını yapmaya çalıştığımız hastamız için bu konforun artık mümkün olmadığını anladığımızda bir çare arıyoruz. Çeşitli alternatifler arasında Urla Yaşam bize en uygunu geliyor. Kurum müdürü Neval Yıldız psikolog. Bize koşulları, karşılaşılabileceğimiz zorlukları ve verdikleri hizmetleri net ama abartısız bir şekilde anlatırken gerçek bir profesyonelle karşı karşıya olduğumuzu hissediyoruz. Kurum hekimi Hakkı Kan bize verdikleri sağlık hizmetlerini anlatıyor. Daha sonraki sürede kaç kez hastamızın hayatını kurtaran Hakkı Bey ve Urla Yaşam ekibinin son ana kadar bizi yalnız bırakmayacaklarını sonradan görüyoruz. Uzman hemşire ve hasta bakıcıları saatlerce izlerken sabırlarını, profesyonel disiplinlerini ve becerilerini hayranlıkla izliyoruz. Yaptıkları hiç kolay değil ama ekip çalışmasının önemini, "not for profit" hizmetin anlamını, Darüşşafaka isminin ağırlığını hastamızı her ziyaret ettiğimizde görüyoruz. Şifremizi kullanarak 24 saat istersek internet ortamında hastamızı izleyebiliyoruz. Özel Bakım Ünitesi'nde kalan tüm konuklara gösterilen

ihdimamı, her gittiğimizde gözlüyoruz. Özel bakım Ünitesi 6 ve 7inci katlarda. Buradaki konuklar 24 saat doktor ve hemşire kontrolünde. Alt katlarda bağımsız yaşayabilenler kalıyor. Alt kattaki konuklar yemeklerini kafeteryada yiyorlar. Yemekler "kurumsal" yemekhane işi değil. Sağlıklı, lezzetli ve ev yemekleri tadında. İyi havalarda koruda geziliyor, yemek aralarında çay servisi ve oyun ve hobi odaları konuklar arasında sosyal bağları sağlamaya yönelik. Haftada bir kaç kez Urla merkezine, Urla İskelesine ve İzmir merkeze turlar düzenleniyor. Uzaktan gelen ve Urla'da kalacak aile üyelerine gündeliği 100 TL'ye üç öğün yemek ve

otel hizmeti de veriliyor. Urla İzmir'e 35 kilometre mesafede 46 bin nüfuslu şirin bir ilçe. Nobel ödüllü şair Yorgo Seferis'in, yazar Necati Cumali'nin kasabası Urla. Nefis bağları yeniden nefis şaraplar üretmeye başlamış. Urla çarşısı görmeye değer. Başka hiç bir şey için olmasa bile Beğendik Abi lokantasında her gün değişen Ege yemeklerini, Konal Kafe'nin nefis böreklerini, mantısını ve tatlılarını tatmak, Serap hanımın misafirperverliğini görmek için bile Urla'ya gitmeye değer. Urla İskelesinde bir çay içmek, antik Klozmenoi kentinin kalıntılarını izlemek, Urla ot festivaline katılmak, Kadın Üretici Pazarı'nda alışveriş etmek, Özbek yarımadasında kaybolmak içinizi yaşam sevgisiyle doldurmaya yeter.

Kimbilir bir gün, Kanada'da da, içinde kendi çocuklarımızın hizmet ettiği, sevgi dolu, ilgi dolu bir bakım evi, kafamızı meşgul eden, "bakıma muhtaç yaşlılarımıza kim bakar?", "ileride bize kim bakar?" sorularına cevap olacak. Ama acilen bir çözüm arayanlara Urla Yaşam'ı, Urla'da yaşamı hararetle tavsiye ederim.

[Home/Ana Sayfa](#)